

КОРУПЦІЯ В СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ТА ДИСПРОПОРЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

І. С. ГОНЧАР, студент

*Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків, Україна*

Одним з основних факторів, що визначає диспропорцію соціально-економічного розвитку країн світу, безумовно, є корупція. Ця проблема є притаманною багатьом країнам світу, в тому числі й для України. Особливу небезпеку має поширення корупції в сфері охорони здоров'я.

Дослідженню корупції присвячена велика кількість досліджень. Зокрема, в центрі уваги дослідників перебувають такі актуальні проблеми, як: негативні наслідки корупції [1-4], чинники її поширення [5, 6] та заходи її попередження [7].

Метою цієї роботи є визначення причин виникнення та поширення корупції та її наслідків для здатності країн протистояння глобальним викликам сьогодення.

Оскільки безпосередньою причиною укладання корупційної угоди з чиновником є бажання клієнта отримати дозвіл від чиновника не дотримуватись всіх вимог чинних формальних правил [8], то є очевидним, що корупція в сфері охорони здоров'я може мати місце лише в тих випадках коли лікар поєднує в своїй особі одночасно функції як медичного працівника, так й чиновника, що контролює ступінь дотримання пацієнтом вимог певних формальних правил.

Подібне поєднання функцій – чиновника та медичного працівника – є достатньо поширеним явищем, що власне й створює надзвичайно сприятливі умови для поширення корупції в сфері охорони здоров'я.

Так, лікар, що має оцінити стан здоров'я призовника, одночасно виконує функції як лікаря, так й чиновника, що уповноважений контролювати ступінь дотриманням призовником вимог чинних формальних правил. В тих випадках коли данні формальні правила, через свою запутаність та чисельність, вимагають від призовника значних витрат часу, сил та грошей, тобто призводять до суттєвого зростання рівня його трансакційних витрат бюрократичних процедур, для останнього більш привабливим може здатися розв'язати проблему шляхом укладання з лікарем корупційної угоди. І ця угода буде здаватися тим більш привабливою, чим вище буде рівень трансакційних витрат бюрократичних процедур.

Таким чином, можна стверджувати, що ефективне подолання корупції в сфері охорони здоров'я неможливе без чіткого розмежування функцій медичних працівників та чиновників; та недопущення поєднання цих функцій в одній особі. Також, є очевидною неефективність репресивних антикорупційних заходів. Їх повна неспроможність запобігти виникненню та поширенню корупції в сфері охорони здоров'я, крім традиційних недоліків даних заходів [9], пояснюється наступними додатковими причинами: ігноруванням причин

виникнення корупції в сфері охорони здоров'я; відсутністю у чиновників контролюючих установ відповідних медичних знань.

Також сприяти поширенню корупції в сфері охорони здоров'я може маніпулювання суспільними настроями [10]. При цьому безпосереднім наслідком маніпулювання суспільними настроями є те, що за будь-якого рівня корупційних трансакційних витрат, для клієнта укладання корупційної угоди стає більш привабливим ніж за відсутності маніпулювання. Проте заходи з попередження маніпулювання суспільними настроями [11], як захід запобігання виникненню корупції в сфері охорони здоров'я, є менш ефективним ніж відокремлення функцій чиновника та медичного працівника.

Таким чином можна зробити наступні висновки:

– причиною виникнення та поширення корупції в сфері охорони здоров'я є поєднання високого рівня трансакційних витрат бюрократичних процедур та дискреційних повноважень чиновника;

– в сфері охорони здоров'я, репресивні антикорупційні заходи будуть характеризуватися найменшим рівнем ефективності через відсутність у чиновників контролюючих установ відповідних медичних знань;

– обов'язковою умовою попередження корупції в сфері охорони здоров'я є усунення безпосередньої причини виникнення корупції в даній сфері – поєднання функцій медичних працівників та чиновників.

Література:

1. Musila J. W., Sigue S. P. Corruption and International Trade: An Empirical Investigation of African Countries. *The World Economy*. 2010. Vol.33, №1. P.129–146.
2. Banerjee P., Mukherjee V. Bureaucratic competition versus monopoly: measuring corruption and welfare. *Indian Economic Review*. 2020. Vol. 55. No. 1. P. 51–65.
3. Méndez F., Sepúlveda F. Corruption, growth and political regimes: Cross country evidence. *European Journal of Political Economy*. 2006. Vol.22, №1. P. 82–98.
4. Абрамов Ф.В. Вплив неформальних інституційних факторів побічного споживання на динаміку якості вищої освіти /Ф.В. Абрамов // *Економічний часопис-XXI*. – 2012. – №9–10. – С. 29–31.
5. Treisman D. The Causes of Corruption: A Cross-National Study. *Journal of Public Economics*. 2000. Vol.76, №3. P.399–457.
6. Рябова Т.В., Абрамов Ф.В. Вплив культурних факторів на виникнення корупції. *Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: економічна*. Випуск 31-3 – Донецьк, ДонНТУ, 2007. – С.138-142.
7. Gerring J., Thacker S. Do Neoliberal Policies Deter Political Corruption? *International Organization*. 2005. Vol.59, №1. P.233–254.
8. Абрамов Ф. В. Економічний зміст корупції: інституційний підхід: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.01 / Ф. В. Абрамов; Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2010. – 20 с.
9. Абрамов Ф. В. Ефективність репресивних антикорупційних заходів в умовах високого рівня корумпованості. *Бізнес Інформ*. 2017. № 12. С. 8–12.
10. Абрамов Ф. В. Індукований опір суспільства та заходи його попередження. *Бізнес Інформ*. 2020. № 5. С. 22–28.
11. Абрамов Ф. В. Неосвіченість суспільства як фактор поширення маніпулювання суспільними настроями. *Бізнес Інформ*. 2019. № 6. С. 8–13.